

Felles studieadministrativt tjenestesenter

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 13.11.2015
Deres ref.: 15/129
Vår ref.: 2015/13545

Høringsuttalelse - forslag til endringer i forskrift om opptak til høyere utdanning

Vi viser til høringsbrev av 8. september 2015. Felles studieadministrativt tjenestesenter (FSAT) har vurdert endringsforslagene, og avgir her vår uttalelse.

Forsøksordninger

Generelt

Departementet har besluttet at forsøksordninger bør hjemles i opptaksforskriften.

FSAT påpeker i denne forbindelse at det bør tydeliggjøres i forskriften hvilke spesielle opptakskrav som er forsøksordninger, og hvor lenge ordningene vil vare. Det bør gå frem av forskriften fra hvilken dato (evt. opptaksår) den enkelte forsøksordningen vil tre i kraft, og hvilken dato den vil opphøre. Dette er viktig av hensyn til søkerens rettssikkerhet og prinsippet om forutberegnelighet.

En konkret tidsangivelse av forsøksordningens varighet vil også legge et press på sektoren om å evaluere forsøksordningen før den vedtas som permanent. Dette vil hindre situasjoner hvor forsøksordninger vedtas, men ikke følges opp senere.

FSAT foreslår derfor at det inntas en egen (ny) bestemmelse om forsøksordninger i opptaksforskriften, f.eks. i kap. 11 om ikrafttredelse. Det foreslås at det her angis hvilke bestemmelser i opptaksforskriften som er forsøksordninger, og for hvilken periode ordningene vil gjelde.

Videre foreslår FSAT at Kunnskapsdepartementet (KD) klargjør hvilke data FSAT og/eller institusjonene skal ta vare på for de kommende evalueringene.

KD har selv foreslått at endringer som ikke innebærer endringer av betydning for elevers fagvalg i videregående opplæring, skal tre i kraft fra og med neste opptak (studieåret 2016-2017). FSAT mener en så rask implementering av endringer i opptakskrav vil kunne medføre problemer. FSAT

mener at også endringer av karakterkrav må ha en varslingsperiode for å ivareta forutberegneligheten for søkerne. Dette gir søkere en reell mulighet til å bli kvalifisert. Vi foreslår derfor at de tre forslagene om forsøk med karakterkrav i norsk ved HiOA og engelsk ved NMBU (§ 4-2, § 4-10 og § 4-8/§ 4-12), får virkning fra og med opptaket til studieåret 2017-2018.

Nye krav for opptak til realfagsstudier, informatikk og lektorutdanninger i realfag

Dette forsøket innebærer at noen realfagsstudier ved UiB, UiO og UiT Norges arktiske universitet skal få heve opptakskravet til matematikk R2, i tillegg til kravet om matematikk R1. Forsøket følges av en tilleggsendring om at matematikk S1 + S2 ikke lenger kan erstatte matematikk R1 for opptak til disse utdanningene. En slik erstatning har i flere år vært godkjent til alle utdanninger med krav om matematikk R1, og endringen er derfor en innstramming av tidligere praksis.

I en e-postutveksling mellom Samordna opptak (SO) og Utdanningsdirektoratet i 2012 spurte SO om elever som har matematikk S1 + S2 får fritak fra matematikk R1. Utdanningsdirektoratet svarte: *«Matematikk S1 og S2 anses som likeverdig med matematikk R1 og er per definisjon ikke en fritaksordning. Mulig vi kan se på dette på sikt og se på konsekvensen av å etablere en fritaksordning.»* På bakgrunn av dette, har tjenesten SO fortsatt å veilede rådgivere og fremtidige søkere om at en slik erstatning er godkjent for opptak. Vårt inntrykk er at alle læresteder som er med i det samordnede opptaket har veiledet på samme måte.

FSAT har ikke kjennskap til at institusjonene UiB, UiO og UiT Norges arktiske universitet selv har bedt om at matematikk S1 og S2 ikke lenger kan godkjennes som erstatning for matematikk R1 for opptak til disse utdanningene. Det vil bli en uoversiktlig situasjon for søkere dersom opptakskravene er ulike når det gjelder matematiske fag. Det blir dessuten vanskelig for søkere og studenter som allerede har innrettet seg etter det som har blitt praktisert.

FSAT har ikke fullstendig oversikt over hvilke studier som skal omfattes av ordningen, men vi vil selvsagt sørge for at UiB, UiO og UiT Norges arktiske universitet melder inn hvilke studier som skal omfattes av forsøket så snart endringen er vedtatt, da varsling- og informasjonsutfordringen rundt dette forsøket blir betydelig. Hvis forsøket kun skal gjelde utvalgte realfagsstudier ved de respektive institusjonene, ber vi om at disse studiene listes opp i merknadene til opptaksforskriften

Spesielle opptakskrav til engelskspråklige bachelorprogram ved NMBU

I forslaget til denne forsøksordningen foreslår FSAT at det presiseres at karakterkravet ikke gjelder søkere som kan dokumentere et bestått programfag i engelsk med et omfang på 140 timer eller tilsvarende. Denne presiseringen er lik den vi finner i § 4-7 om karakterkrav i matematikk. FSAT mener at søkere som har en fordypning i engelskfaget eller en utvidet kompetanse i engelsk utover studiekompetanefaget engelsk, bør anses å oppfylle karakterkravet.

Videre må det utarbeides nivåbestemmelser for godkjente tester i engelsk, slik som TOEFL og IELTS. I den nasjonale opptaksmodellen er det fastsatt hvilke nivå som er likeverdig med karakteren 2, bestått. FSAT er per i dag ikke i besittelse av et datagrunnlag for å kunne avgjøre hva en karakter 4 vil tilsvare på disse testene, men vi kan være behjelpelige med å sette i gang et slikt arbeid. Vi ser at universiteter og høyskoler som tilbyr engelskspråklige studium på masternivå har fastsatt ulike nivåkrav på engelsktester, og vi mener det er behov for en økt grad av samordning. Dette for å unngå at sektoren ender opp med et for stort antall av ulike krav, noe som vil være en utfordring ved en mulig fremtidig samordning av opptak til mastergrader.

Kapittel 4 Spesielle opptakskrav

§ 4-2. Spesielle opptakskrav til enkelte helse- og veterinærfag

FSAT støtter ikke alternativ 1 slik det er skissert. Vi ønsker at dagens praksis, som er i tråd med merknadene, opprettholdes, slik at opptakskrav om matematikk R1 eller matematikk (S1 + S2) og fysikk 1 og kjemi (1 + 2) forbeholdes integrerte studier på nivå med mastergrad med omfang på minimum 300 studiepoeng.

Videre ser FSAT en utfordring med det skisserte alternativ 2. Flere av dagens bachelorstudier innen ernæring har ingen ytterligere opptakskrav utover kravet om generell studiekompetanse. En slik ny bestemmelse under § 4-2 vil derfor føre til at noen studier får et hevet opptakskrav. Institusjonene har ikke signalisert at krav om realfag på alle disse studiene er nødvendig for at studenter skal kunne gjennomføre studiet.

Det er institusjonene selv som har oversikt over fagsammensetningen og faglig fokus ved de ulike ernæringsstudiene. FSAT ønsker i utgangspunktet å opprettholde prinsippet om at tilnærmet like studier har samme opptakskrav, og ber KD om å lytte til høringsinnspillene fra institusjonene om hva slags løsning de ønsker for sine ernæringsstudier, og den faglige begrunnelsen for dette.

§ 4-7. Spesielle opptakskrav til pedagogiske fag

FSAT benytter anledningen til å gi bemerkninger til ordlyden i § 4-7 første strekpunkt, første ledd, andre punktum.

§ 4-7 første strekpunkt omhandler spesielle opptakskrav som må dekkes for å bli kvalifisert til grunnskolelærerutdanning og 5-årig integrert lærerutdanning. Utgangspunktet er at søkerne må dokumentere 35 skolepoeng og et gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timer) og 4,0 i matematikk (224 timer). Søkere som kan dokumentere et gjennomsnitt på minimum karakteren

3,0 i matematikk (224 timer), kan kvalifisere seg ved å bestå forkurs i matematikk spesielt tilrettelagt for lærerutdanning. Det sistnevnte må presiseres i § 4-7, og bestemmelsene i opptaksforskriften må skille mellom kvalifisering og opptak, da opptak også vil avhenge av rangering.

Når det gjelder adgang til å kunne gi slike søkere opptak under forutsetning av at de består forkurset i matematikk, bør dette hjemles i en egen bestemmelse i kap. 5 Opptak på visse vilkår (betinget opptak). Hvordan forkurset skal gjennomføres praktisk er ikke endelig avklart, men dersom sensur ikke foreligger før hovedopptaket, kan slike søkere ikke anses for å ha kvalifisert seg, og de må derfor få et betinget opptak. Muligheten til et slikt betinget opptak bør hjemles i kap. 5, og det foreslås at dette blir regulert i en ny § 5-2.

På denne bakgrunn foreslår FSAT følgende ordlyd til § 4-7 første strekpunkt, første ledd, andre punktum:

Søkere som kan dokumentere et gjennomsnitt på minimum 35 skolepoeng og et gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timer) og 3,0 i matematikk (224 timer), kan dekke karakterkravet i matematikk ved at de består et forkurs i matematikk spesielt tilrettelagt for lærerutdanning, jf. § 5-2.

Ny § 5-2 bør inneholde bestemmelser om at det kan gis opptak til grunnskolelærerutdanning og 5-årig integrert lærerutdanning under betingelse av at søkeren består forkurset, og at søkeren vil miste studieplassen dersom sensuren viser at forkurset ikke er bestått.

Kapittel 7 Rangering av søkere ved opptak

§ 7-2. Kvote for førstegangsvitnemål og ordinær kvote

Det er § 3-43 i Forskrift til opplæringsloven som definerer betingelser for å få utstedt et førstegangsvitnemål: “Førstegangsvitnemål (...) blir gitt til den som ved utløpet av normal tid i tråd med fastsett opplæringsløp i læreplanverket, har bestått vidaregåande opplæring som gir generell studiekompetanse (...) Elevane kan få ført på førstegangsvitnemålet karakterar som er forbetra innan utløpet av normal tid. Det er mogleg å få ført på karakterar i fag som går utover minstekravet til studiekompetanse, og som er oppnådde innan utløpet av normal tid.”

FSAT mener derfor at det ikke er naturlig å definere tiden for opplæringsløpet i opptaksforskriftens § 7-2 (1), ei heller for forsøksordninger.

Retten til 3 års heltidsopplæring er hjemlet i opplæringslovens § 3-1. Begrepet «normal tid» er knyttet til definerte opplæringsløp og det er opplæringslovens § 3-2 som definerer «omfanget av den vidaregående opplæringa i tid.»

FSAT har derfor følgende strykforslag i § 7-2 første ledd første punktum:

(1) Kvote for førstegangsvitnemål omfatter søkere som ikke fyller mer enn 21 år i opptaksåret og som har fått utstedt førstegangsvitnemål ~~etter to eller tre år~~ i videregående opplæring etter bestemmelser fastsatt i *forskrift til lov 17. juli 1998 nr 61 om grunnskolen og den vidaregående opplæringa.*»

§ 7-13. Rangering på grunnlag av særskilt vurdering

FSAT vurderer hvorvidt søkere under denne bestemmelsen er kvalifisert for opptak, men vi vurderer ikke søknaden om særskilt vurdering. Vi koordinerer diskusjonene rundt behandlingspraksis og tolkning av regelverket. FSAT får tilbakemeldinger om at universiteter og høyskoler opplever bestemmelsen som meget utfordrende å praktisere, og den har blitt diskutert jevnlig de siste årene. Nasjonal klagenemnd har uttrykt bekymring for likebehandlingen av søkere som ber om særskilt vurdering, og nemnda har stilt spørsmål om bakgrunnen for at klagesaker fra denne søkergruppen øker.

Erfaringsutveksling med lærestedene viser at mange søkere ser på denne bestemmelsen som en mulighet til å komme inn på høyere utdanning uten å bli vurdert etter vanlige kriterier. Vi ser spesielt at det er store utfordringer med å vurdere hvorvidt en søkers karakterpoengsum gir et riktig bilde av søkeren kvalifikasjoner (§ 7-13 (1)) og om hun har oppnådd «likeverdige ferdigheter og kunnskaper med søkere som får tilbud om opptak», slik det uttrykkes i § 7-13 (3).

§ 7-14 Rangering på grunnlag av opptaksprøve, opptaksintervju til lærerutdanningen

FSAT ser at utfordringene med opptaksintervju vil være tidsfristene i opptaket. Vi tar for gitt at institusjoner som velger å innføre dette må overholde frister slik at opptaket kan gjennomføres som normalt.

Med hilsen

Grete Christina Lingjærde
direktør

Katrine Elida Aaland
rådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og er derfor ikke signert.